

הלכות עבדים פרק ו

א. הכותב גט שחרור לעבדו, וזכה לו בו על ידי אחר, ואמר זכה בגט זה לפלוני עבדי יצא בן חורין, אף על פי שלא הגיע הגט לידו: שזכין לאדם שלא בפניו. אבל אם אמר תנו גט זה לעבדי אינו יכול לחזור בו, ולא יצא העבד לחרות עד שיגיע הגט לידו; לפיכך האומר תנו גט זה לעבדי ומת, לא יתנו לאחר מיתה.

ב. הכותב בשטר עשיתי פלוני עבדי בן חורין, או נעשה פלוני עבדי בן חורין, או הרי הוא בן חורין הרי זה יצא לחרות; כתב בשטר אעשנו בן חורין, לא יצא לחרות.

ג. האומר עשיתי פלוני עבדי בן חורין, והוא אומר לא עשאני חוששין שמא זכה לו על ידי אחר. אמר כתבתי גט שחרור ונתתי לו, והוא אומר לא כתב ולא נתן לי הודאת בעל דין כמאה עד, והרי זה עבד עד שישחררנו בפנינו.

ד. מי שצוה בשעת מיתתו ואמר, פלונית שפחתי אל ישתעבדו בה יורשים הרי זו שפחה כשהיתה; ואסור ליורשים להשתעבד בה, מפני שמצוה לקיים דברי המת.

ה. וכן אם אמר עשו לה קורת רוח כופין את היורשין, ואין משתעבדין בה אלא במלאכה שהיא רוצה בה. צוה ואמר שחררה, כופין את היורשין לשחרר אותה.

ו. בששה דברים, שווין שחרורי עבדים לגטי נשים; ובשאר הדברים, הרי הן כשאר השטרות. ואלו הן הששה פסולים בערכאות שלגויים, וכשרין בעד כותי, וצריכין כתיבה לשם המשחרר עצמו, ואין נכתבין במחבר, ואין עדיהם חותמין אלא זה בפני זה; ואחד גטי נשים ושחרורי עבדים, שווין במוליד ובמביא.

ז. פיצד: כל השטרות העולים בערכאות שלגויים, כשרים בכל התנאים שאנו מבארים בהלכות הלואה חוץ מגטי נשים, ושחרורי עבדים. וכל שטר שיש עליו אפלו עד אחד כותי, פסול חוץ מגטי נשים, ושחרורי עבדים, שהן כשרין בעד אחד ישראל, ועד אחד כותי: והוא, שיהיה כותי חבר. ובזמן הזה, שהפנותים כגויים לכל דבריהם, אנו למדין מהן לצדוקיין: שהצדוקיין בזמן הזה כמו הפותי באותו הזמן, קדם שיגזרו עליהם שיהיו כגויים לכל דבריהם.

ח. בגט אשה הוא אומר "וכתב לה" (דברים כד, א; דברים כד, ג), לשמה; ובגט שחרור הוא אומר "או חפשה לא נתן-לה" (ויקרא יט, כ), עד שיכתב לשמה. בגט אשה הוא אומר "וכתב . . . ונתן" (דברים כד, א; דברים כד, ג), מי שאינו מחסר אלא נתינה יצא הכתוב במחבר ואחר כך קצץ, שהרי הוא מחסר קציצה ונתינה; ובגט שחרור הוא אומר "נתן-לה", לא יהיה מחסר אלא נתינה.

ט. אחד גטי נשים ושחרורי עבדים, אין חותמין עדיהם אלא זה בפני זה. וכבר בארנו טעם הדבר בהלכות גרושין.

י. וכיצד הן שווין במוליד ובמביא: שהמביא גט שחרור בארץ ישראל, אינו צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם. ובחוצה לארץ, אם אין עדים לקימו, ואמר השליח בפני נכתב ובפני

נחתם זה הוא קיומו ; ואם בא האדון וערער אחר כך, אין משגיחין בו כמו שבארנו בגטי נשים.

יא. כשם שהאשה עצמה מביאה גטה, ואינה צריכה לקימו, הואיל והגט יוצא מתחת ידה כך העבד ששטר שחרורו יוצא מתחת ידו, אינו צריך לקימו. וכשם שהאשה אומרת בפני נכתב ובפני נחתם, אם התנה עליה כמו שבארנו במקומו כך העבד שהביא גט ואמר בפני נכתב ובפני נחתם, נאמן על אותה הדרך ואינו צריך קיום.

יב. כל הפשר להביא גט אשה, מביא גט העבד ; והעבד מקבל גט לחברו מיד רבו שלחברו, אבל לא מיד רבו שלמקבל.

יג. הפותב שטר ארוסין לשפחתו, אף על פי שאמר לה צאי בו לחרות, והתקדשי בו אין בלשון הזה לשון שחרור, ואינה מקדשת ולא משחררת.